

## SUMAR ▪ CONTENTS ▪ SOMMAIRE

### HISTORICA ET ARCHAEOLOGICA

MARIAN COSAC

Chronology of the Middle Paleolithic in the Carpathian Area – Past and Present •  
Cronologia Paleoliticului mijlociu în zona carpatică – trecut și prezent..... 9

REMUS MIHAI FERARU

Saisons, calendrier et vie religieuse dans les cités grecques du Pont-Euxin.  
Un regard particulier sur les colonies milésiens • Anotimpuri, calendar și viața  
religioasă în orașele grecești din Pontul Euxin. O privire particulară asupra coloniilor  
milesiene.....23

MIRCEA V. ANGELESCU

Histria. Nouvelles données sur le trajet du rempart hellénistique de l'Acropole •  
Histria. Date noi cu privire la traseul zidului de apărare elenistic al Acropolei.....45

VLADIMIR P. PETROVIĆ, GORDAN JANJIĆ

New Archaeological Investigations on the Upper Moesian Limes. Ćetaće-Radujevac  
Site, Located in the Roman *Aquae* Region, at the Confluence of the Timok and  
Danube Rivers • Noi investigații arheologice asupra Limesului Moesiei Superior.  
Situl Ćetaće-Radujevac aflat în zona *Aquae* romană, la confluența râului Timok cu  
Dunărea.....85

GEORGI ATANASOV

L'exception scythe d'après Sozomène et les exceptions scythes d'après l'histoire et  
l'archéologie paléochrétiennes • Excepția scitică după Sozomenos și excepțiile scitice  
după istoria și arheologia paleocreștină .....101

GERGELY SZENTHE

A Unique Funerary Assemblage from the Late Avar Period. A Rare Iron Tool and the  
Issue of Salt Extraction in Transylvanian in the Early Middle Ages • Un ansamblu  
funerar unicat din perioada avară târzie. O rară unealtă de fier și problema extracției  
de sare din Transilvania în Evul Mediu timpuriu..... 133

EVGENIA KOMATAROVA-BALINOVA, YAVOR MILTENOV,

ANTOANETA GRANBERG

Church № 4 from the Murfatlar Rock Complex – Some Newly Documented Graffiti  
Along the East-West Axis and Their Analogies • Biserica № 4 din Complexul de  
piatră de la Murfatlar – unele graffiti nou documentate de-a lungul axei est-vest și  
analogiile lor.....161

ELENA VASILEVA

A Settlement from the Late Middle Ages Near Vrashka Chuka, Vidin Region, Northwest Bulgaria • O așezare din Evul Mediu târziu de lângă Vrashka Chuka, regiunea Vidin, nord-vestul Bulgariei.....201

**INVENTARIA ARCHAEOLOGICA**

VANYA STAVREVA

The Anthropomorphic Pendants. Marker of Socio-Economic Changes and Disturbances on the Late Eneolithic Period • Pandantivele antropomorfe. Indicator al schimbărilor și tensiunilor socio-economice de la sfârșitul Eneoliticului .....235

ZHENI VASILEVA

The Journey of the Spiral Hair Ornaments During the Third Millennium BC. How Did It Become So Popular? • Răspândirea podoabelor de păr spiralate în timpul mileniului III a.Chr. Cum au devenit atât de populare?.....251

RADU OTA, ANCA MATIȘ, OVIDIU-MAXIM OARGĂ

Un inel cu gemă descoperit recent în Dacia Superior • A Gem Ring Recently Discovered in Dacia Superior.....269

ERGÜN LAFLI, MARTIN HENIG

Roman Gemstones from North-Eastern Turkey • Geme romane din nord-estul Turciei.. 275

ALEXANDER HARIZANOV

An Early Byzantine Ceramic Workshop on the Site of *Scamnum Tribunorum* in *Novae (Moesia Secunda)* • Un atelier ceramic din perioadă bizantină timpurie descoperit în situl *Scamnum Tribunorum* la *Novae (Moesia Secunda)*.....289

**EPIGRAPHICA**

ADELA BĂLTĂC, DRAGOȘ HĂLMAGI

Două inscripții grecești inedite de la Histria • Two Novel Greek Inscriptions from Histria.....321

DRAGOȘ HĂLMAGI

Notes on the Greek Inscriptions (IV) • Note asupra unor inscripții grecești (IV).....333

**NOMISMATA**

GABRIEL MIRCEA TALMAȚCHI

Câteva observații privind un tezaur monetar compus din denari romani republicani descoperit în sud-vestul Dobrogei • Some Observations Regarding a Monetary Hoard Composed of Republican Roman Denarii Discovered in the Southwest of Dobrudja.....343

## CORNELIU BOGDAN NICOLAE BELDIANU

The First Monetary Illustrations of Temples at Tomis • Primele reprezentări monetare ale templelor de la Tomis..... 355

## GABRIEL CUSTUREA

Noi descoperiri monetare bizantine de pe teritoriul Dobrogei (sec. VI-XII) • New Byzantine Monetary Discoveries in Dobrudja (6<sup>th</sup>-12<sup>th</sup> centuries)..... 371

## ANA-MARIA VELTER, GABRIEL CUSTUREA

Monede rare și mai puțin cunoscute din colecția Muzeului de Istorie Națională și Arheologie din Constanța • Rare and Lesser Known Coins from the Collection of the Museum of National History and Archaeology in Constanța..... 383

## AUXILIARIA

### CORINA TOMA, LUCIAN BARBU-TUDORAN, MIHAI MUNTEANU

Relația dintre podoabele dacice și monedele de import prin prisma analizelor elementale • The Relationship between Dacian Ornaments and Import Coins through elemental analysis..... 391

### STELLA DONCHEVA, NINA ARCHANGELOVA, ÁKOS CSEPREGI, ANIKÓ ANGYAL, ZITA SZIKSZAI

Analysis of Finds (Ingots and Scrap) from the Production Centers Near Zlatar, Preslav District and Novosel, Shumen District (Bulgaria) (part I) • Analiza descoperirilor (lingouri și fragmente) din centrele de producție de lângă Zlatar, districtul Preslav și Novosel, districtul Shumen (Bulgaria) (partea I) ..... 419

### NADEZHDA ATANASSOVA, VELISLAV BONEV, ELENA VASILEVA

Anthropological and Archaeological Investigation of the Necropolis (14<sup>th</sup>-15<sup>th</sup> c. AD) Excavated in 2020 at Cape Chirakman / Bizone, Kavarna, Bulgaria • Investigații antropologice și arheologice ale necropolei cercetate în 2020 la Capul Chirakman / Bizone, Kavarna, Bulgaria..... 457

## RECENZII

Horia Pop, Adrian Cătălin Căsălean, *Sticla antică din județul Sălaj (secolele IV a. Chr. – II p. Chr.). Catalog/Ancient glass from Sălaj county (4<sup>th</sup> century BC. – 2<sup>nd</sup> century AD.). Catalog*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2022; 161 p., 49 ilustrații și 7 tabele. (Ana C. HAMAT)..... 493

Maria Alexandrescu Vianu, *Une cité antique à travers ses sculptures. La sculpture en pierre à Tomis à l'époque du Principat (I<sup>er</sup>-III<sup>e</sup> siècles)*, Bibliothèque de l'Institut d'études sud-est européennes 22, Editura Istros a Muzeului Brăilei „Carol I”, Brăila, 2022; 300 p. și 92 ilustrații. (Livia BUZOIANU)..... 495

Lucian Munteanu, *Moneda în așezările Daciei romane*, Bibliotheca Classica Iassensis XV, Domeniu: Istorie/Istorie antică, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2017; 351 p. + CD. (Gabriel Mircea TALMAȚCHI)..... 499

Nova Barrero Martin, *Ornamenta Muliebria. El adorno personal femenino en Mérida durante la Antigüedad*, Monografías Emeritenses 13, Editura Artes Gráficas Rejas, Mérida, 2022; 447 p. și 249 ilustrații. (Ana C. HAMAT).....503

ANDREEA ANDREI

Indexul revistei Pontica (2008–2017) • Pontica review index (2008–2017)..... 507

Lista abrevierilor / Abbreviations / Abréviations ..... 541